

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО СКОРОЧЕННЯ ЧАСУ НА АДАПТАЦІЮ ПЕДАГОГА ПТНЗ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Калошин В.Ф.

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

м. Київ

Професійна адаптація – це процес взаємодії особистості і соціального середовища з метою досягнення таких стосунків між ними, які в найбільшій мірі забезпечують ефективність професійної діяльності, розвиток трудового колективу і особистісну задоволеність професійною самореалізацією.

Стадія адаптації до професії настає після завершення професійної освіти, коли молоді фахівці приступають до самостійної трудової діяльності.

В цілому оптимізація адаптаційного процесу професійної діяльності спрямована на скорочення строків адаптації й досягнення відповідного рівня адаптованості, при якому можлива реалізація заданої ефективності й надійності роботи. Це здійснюється як шляхом прямого впливу на її механізми, так і непрямим впливом, тобто шляхом зміни зовнішніх і внутрішніх умов професійної діяльності педагога.

Педагог — одна з найбільш стресогенних професій сучасності. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, коефіцієнт стресогенності педагогічної діяльності — 7,2 бали (при максимальних 10 балах).

Саме тому важливою проблемою в діяльності педагога є психологічна – це періодично виникаючий стан напруженості, пов'язаний з необхідністю внутрішнього настроювання на необхідне поводження, мобілізації всіх сил на активні й доцільні дії.

Посилюється цей стан для молодого педагога тим, що на початку педагогічної діяльності для нього характерна невпевненість, відсутніх інших професійних якостей, а як наслідок цього, тривога, страхи, надмірні негативні емоції (досить часто вони суто віртуальні, але це не міняє ситуації).

Статистика свідчить, що у багатьох педагогів цей період досить тривалий та складає від 1-3 років. Звичайно, знаходячись в такому стані він не може якісно проводити заняття, адекватно поводитись з учнями, колегами, керівництвом тощо, що вкрай негативно впливає на ефективність навчально-виховного процесу та гальмує професійне становлення педагога.

Як скоротити цей період?

Цьому буде сприяти професійна адаптація, яка забезпечить можливість прискореного зростання ефективної праці молодого педагога в змінених обставинах життя.

Психологічно професійна адаптація молодого педагога проявляється у формуванні уявлень про ситуаційну та бажану реальність. Коли ці уявлення будуть максимально близькими, тоді можна зробити висновок, що підсумком професійної адаптації молодого педагога стануть особистісні новоутворення (певні якості, які необхідні педагогу) – злиття нової Я-концепції з образом професії. Тобто адаптація до нової ситуації, засвоєння нових соціальних характеристик, надбання нових вмінь і досвіду – усе це викликає якісні зміни і перебудову самої особистості, забезпечуючи її професійний розвиток.

Для прискорення формування цих новоутворень рекомендовано скористатися теорією Я-концепції.

Я-концепція визначає діапазон можливостей людини - те, що вона може або не може здійснити. Розширюючи діапазон власного образу, людина розширює для себе й сферу можливого. *Створення адекватного, реалістичного (іноді необхідного) уявлення про самого себе наділяє людину новими якостями, новими можливостями.*

Збагнення того, що наші дії, почуття й поведження є лише результатом наших уявлень і переконань, дає нам у руки потужний засіб, у якому психологія завжди мала потребу для зміни властивостей особистості.

В цілому, осягнення та використання Я-концепції відкриває простір для суттєвих змін якостей педагога та формування необхідних для успішної професійної діяльності новоутворень, завдяки таким важливим

умовам:

1. Всі наші дії, почуття, вчинки завжди узгоджуються з Я-концепцією. Змінюючи її, ми змінюємо себе, своє життя.

2. Уявлення про себе дійсно можна змінити, а потім штучно відтворювати, використовуючи («синтетичний досвід»).

3. Експериментальні й клінічні психологи довели, що нервова система людини не в змозі відрізнити фактичну ситуацію від ситуації штучної (синтетичного досвіду), яка створена яскраво та в деталях нашою уявою.

4. Синтетичні образи в нашій уяві є моделлю зовнішніх умов. Вони дозволяють нам «практикувати» нові стосунки з людьми та формувати певні риси характеру, не здійснені іншим шляхом. Адже саме під впливом зовнішніх умов відбуваються зміни (виховання) людини.

5. Багаточисельні експериментальні матеріали підтверджують ефективність використання тренування подумки бажаного образу (зміна Я-концепції) в різноманітних життєвих сферах.

На основі теоретичних засад психокібернетики (М. Мольц) розроблено алгоритм формування необхідних новоутворень молодого викладача, який передбачає такі етапи:

- усвідомлення потреби зміни негативної Я-концепції;
- створення нової Я-концепції;
- подумки відтворення нового образу – програмування підсвідомості – формування нової Я-концепції (візуалізація, афирмації – ментальна практика 30 хвилин кожного дня);
- поведінки відповідно до нового образу;
- повторення останніх 2-х етапів протягом певного часу (не менше 21 дня).

Запропонований підхід в адаптації педагога ПТНЗ до професійної діяльності дозволяє скоротити час на неї та допомогти педагогу успішно самореалізуватися в освітянській діяльності.